

Protokol

over

forhandlingerne ved Det norske arbejderpartis 11te landsmøde

afholdt i Kristiania den 10de, 11te og 12te juli 1897.

Abningsmøde

10de juli.

Partiets ordfører, hr. C. Zeppesen, ønskede de delegerede velkommen. Han mindede om, at „Det norske arbejderparti“ iaar kunde fejre sit 10-aarsjubilæum som selvstændig politisk organisation, idet det blev stiftet paa et arbejdermøde i Arendal 1887. Taleren nævnte hvorledes Det norske arbejderparti fra begyndelsen fremskød som et politisk parti, hvis første opgave det var at samle arbejderne af forskjellig politisk bekjendelse, men som om kort tid vedtog det socialdemokratiske program. Sluttelig udtalte taleren det haab, at partiet — som hidtil — ogsaa i fremtiden vilde komme over de vanskeligheder, som socialdemokraterne i Norge havde hat at kæmpe med.

Talen modtoges med haandklap.

Der valgtes en fuldmagtskomité, som afga følgende beretning, hvoraf det fremgik, at der var fremmødt 65 repræsentanter, hvis fuldmagter samtlige godkjendtes.

Fra Kristiania:

Kristiania arbejdersamfund: 10. Martin Larsen, A. Johnsson, C. Luft, P. A. Pettersen, S. Solberg, Edd. Olsen, C. Zeppesen, Chr. H. Knudsen, Chr. Tanum, og som suppleant for Ludvig Meyer fru Kristine Jensen.

Olbryggerarbejdernes forening: 2. Alfred Karlsen, J. Karlsen.

Den typografiske forening: 3. Joh. Rogne, J. P. Schulze, R. Schibstad.

Kristiania byggningsfjedkeres forening:

1. J. Rasmussen.

Kr.a indredningsfjedkeres forening:

1. J. Jensen.

Bødkersvendenes forening: 1. Fr. Persen.

Den socialdemokratiske forening: 2. H. Jensen, dr. Oscar Nissen.

Kr.a møbelfjedkeres forening: 2. A. Fedje, Oskar Pedersen.

Bladearbejdernes forening: 1. P. D. Østhaugen.

Skreddersvendenes forening: 3. P. Pettersen, J. Regnøll, C. H. Lund.

Fyrstikarbejdernes forening: 1. Anna Thommesen.

Fyrstikarbejdernes forening: 2. J. Johansen, J. Thoresen.

Mekanikernes forening: 2. J. Martinen, C. Pedersen.

Handskemagernes forening: 1. H. H. Kehler.

Korleskærernes forening: 1. E. Jørgensen.

Bliffenslagernes forening: 2. J. Kristiansen, R. Olsen.

Stenhuggernes forening: 1. M. Nilsen.

Skotøjarbejdernes forening: 3. J. Johansen, R. Knudsen, Einarsen Næss.

Smedenes forening: 1. Kristian Thorstenen.

Malerspændenes forening: 2. A. Peder-
sen, A. Sjøblom.

Bagerispændenes forening: 3. A. Bay,
Herman Olsen, T. Sørensen.

Telefonarbejdernes forening: 1. A.
Botnan.

Sherffernes forening: 1. Birgitte
Halvorsen.

Arbejderpartiets kvindeforening: 1.
Birgitte Sørensen.

Norsk tobaksarbejderforbund: 2. Karl
Larsen, Karl Peder-
sen.

Formernes forening: 1. Erik Johnsen.

Skrue- og naglearbejdernes forening:
1. E. Auli.

U d e n b y s:

Østre Akers stenarbejderforening: 1.
Johan Hansen.

Buskeruds amts arbejderforening: 5.
Anders Jensen, Edv. Retvedt, Nils
Gustavsen, T. Steingrimsen, Nils Krue.

Bosmo og Hauske arbejderforeninger:
1. Nils Berntsen.

Stabanger socialdemokratisk forening:
1. J. T. Sviland.

Fredrikstad haandværkslag: 1. Thor-
vald Peder-
sen.

Det norske vej- og jernbanearbejder-
forbund: 1. A. Branden.

Hakedals jernbanearbejderforening: 2.
A. Bull, Chr. Brataas.

Brøttum arbejderforening: 1. H.
Nordhagen.

*

Til ordfyrere valgtes E. Jeppesen
og Edv. Retvedt.

Til sekretærer valgtes H. Nordhagen
og fru Birgitte Sørensen.

Beretning og regnskab for partifas-
sen blev efter nogen debat godkendt.

Af beretningen fremgik, at i aarets
løb er indmeldt 7 foreninger i arbejder-
partiet, 2 ældre foreninger er opløst og
1 — Sadelmagernes forening i Kristi-
ania — er udmeldt.

De nyindmeldte foreninger er:

Bosmo bergarbejderforening.

Hauske og omegns arbejderforening.

Stenhuggernes arbejderforening, Hvalør.

Nalesunds stenarbejderforening.

Tjernes og bryggearbejdernes forening,
Nalesund.

Brøttum arbejderforening.

Kristiania musik-dilettantforening.

Derved er medlemsantallet siden for-
rige landsmøde vokset fra ca. 10,000 til
omkring 12,000.

*

Partiets blade, „Social-Demokraten“
og „Fremad“, har vundet voksende ud-
bredelse. Dog burde og kunde vore blade
ha langt større udbredelse, hvis parti-
fællerne havde arbejdet ivrigere derfor.
Dette har partifællerne i Fredrikstad
bevist, idet de har bragt „Social-Demo-
kraten“s abonnentantal i Fredrikstad op
fra 13 isfor til over 100 iaar.

*

Efter en kort debat besluttede man,
at behandlingen af punkt 4 paa dags-
ordenen — „partiets deltagelse i det
forestaaende stortingsvalg“, — skulde
foregaa for lukkede døre.

2det møde.

Søndag den 11te juli kl. 9.

Ordfyrer R e t v e d t.

Ordfyreren oplæste følgende telegram
fra Lillehammer:

„Hilsen fra dem, der følger i tanken.
Rilsen, Buen.“

I spørgsmaalet om partiets deltagelse
i de forestaaende stortingsvalg, indledede
J e p p e s e n, og foreslog følgende reso-
lusion:

„Angaaende Det norske arbejderpar-
tis deltagelse i forestaaende stortingsvalg
udtaler landsmødet:

Tiden er ikke inde til at tale om det
som skiller mellem Norges to landsar-

bejderorganisasjoner, der er nok igjen af jager — eksempelvis toldsagen — som arbejderklassens interesser b h d e r de to organisasjoner at staa samlet om.

Fremmest af alt byder dog arbejder-nes interesse en saa dygtig og fylldig arbejderrepraesentasjon i den lovgivende forsamling som arbejderne paa grundlag af sit stemmetal kan gjøre krav paa. Dette har hidtil meget langt fra vort tilfaeldet og blir det vel neppe heller i de naermeste tingperioder; men det er utvilsomt, at ved et fornuftigt valgamarbejde vil de to landsarbejderorganisasjoner kunne skaffe arbejderklassen fylldigere repraesentasjon i kommende tingperiode end om intet samarbejde kommer til at finde sted.

Af denne grund paalaegger landsmoedet partistyret at henvende sig til styret for De forenede norske arbejderforsamling med forslag om faelles opstilling af arbejderkandidater og gjensidig stotte af disse kandidaters valg.

I tilfaelde forslaget afvisning tilraades Det norske arbeiderparti afdelinger at opstille egne kandidater overalt, hvor forholdene tilsier det.

Derefter hadde *R n u d s e n* ordet. Han foreslog folgende resolusjon:

„Det norske arbeiderparti deltar i foreslaaende stortingsvalg i alle de valgfredse, hvor partiet har afdelinger. Og overlades det hver afdeling for sig at optrae saaledes, at det bedst mulige resultat kan opnaas for partiet og arbejderklassen“.

Efter en laengere debat, hvori flere talere deltog, vedtoges Jøppesens forslag første del mod 1 stemme, anden del mod 4 stemmer.

3dje møde.

Søndag eftermiddag fl. 4.

Ordstyrer Jø p p e s e n.

Ordstyreren oplæste følgende telegram fra Bergen:

„Socialdemokratisk arbejderforening

samlet til møde, hilser partifæller med held for den selvstændige arbejderbevægelse. Leve socialismen!

Monjen.“

Derefter besluttedes enstemmig at bevilge 200 kr. til 2 repraesentanter til Den skandinaviske arbejderkongres i Stockholm.

Som repraesentanter valgtes d'hr. dr. Oscar Nissen og kjøbmand C. Jøppesen. Suppleanter blev fattigforstander A. Johnsen og maskinmester M. Larsen.

Det vedtoges ligeledes at partiet skulde la sig repraesentere paa den svenske demokratikongres, der afholdes den 17de og 18de juli; landsmødet anmodede specielt advokat Ludvig Meyer, kjøbmand C. Jøppesen og Edv. Olsen om at repraesentere partiet paa mødet og at forøbrigt samtlige repraesentanter til arbejderkongressen fik mandat til demokratimødet.

Næste sag var et forslag af Jøppesen, som gif ud paa, at ordførerstillingen i partiet ikke laengere blir gjenstand for valg som hidtil, men overtas af en af styret ansat forretningsfører. Spørsmålet fremkaldte en laengere debat, hvorunder fremhævedes at det vilde være en betænkkelig sag at lovfæste en saadan forandring, da det vilde være overmaade vanskeligt at finde en mand, som passede for begge disse hverv.

Forslaget forfæstedes mod 4 stemmer.

Punkt 7: om hjemstavnsforholdene (var indleveret fra Bøsmo bergarbejderforening) og lod:

Kan ikke partiet gjøre noget ligeoverfor den for arbejderne uheldige ordning af hjemstavnsforholdene ved en flerkhed af vort lands bergværker og gruber?

Hr. B e r n t s e n holdt det indledende foredrag. Han begyndte med lovens bestemmelse om eget fattigvæsen ved gruber og værk; den ga stød til megen uretfærdighed mod værks- og grubearbejdere. For at forebygge at ingen arbejder kommer til at overskride grænsen for hjem-

stavnret, 2 aar, blir arbejderne op sagt efter 23 maanedes. Saaledes er de norske arbejdere stadig paa flytning og føler sig som hjemløse i sit eget fædreland. Udlændinger kan derimod opholde sig ved værker eller brug i 5 aar før de erhverver hjemstavnret, og med denne fortrinset fortrænger de landets egne arbejdere. Den norske fattiglov er ikke alene til skade for arbejderne og deres organisationer, men til ligefrem skade for landet og samfundsudviklingen, da den er årsag i opsigelser, flytninger og den deraf følgende arbejdsløshed og nød.

Taleren foreslog følgende resolution, som enstemmig vedtoges:

„Landsmødet paalægger partistyret at indgaa til statsmagterne med andrægende om, at de gjældende lovbestemmelser angaaende eget fattigvæsen ved bergværker og brug ophæves.“

Punkt 8 udsættes.

Punkt 9: „Hvad kan der gøres for at skaffe kvinden ligestillethed med manden i politisk og økonomisk henseende?“ var frem sat af Arbejderpartiets kvindeforening.

Fru Sørensen indledede med et længere foredrag, hvori hun hævdede, at kvinderne absolut burde stole paa sig selv, det nyttede ikke at stole paa mændene.

Flere talere, deriblandt Nissen, Jeppesen og Nudsen, erklærede sig uenig med fru Sørensen i hendes angreb paa mændene.

Følgende resolution vedtoges enstemmig:

„Landsmødet udtaler:

1. At kvindens arbejde erkendes jevn godt med mandens og derfor betales efter samme regler.
2. At hendes arbejdsdag forlænges, saa hun faar tilstrækkelig tid til at sørge for sin uddannelse og skaffe sig oplysning.
3. At hun gis samme delagtighed i alle offentlige anliggender som manden.
4. At der ved alle stillinger kun tas

hensyn til skikthed for hvervet og at der sørges for beskyttelse mod overgreb og vilkaarlighed af enhver art.

Før at opnaa disse og andre reformer maa kvinderne organisere sig i lighed med og sammen med de mandlige arbejdere.“

Punkt 10 paa dagsordenen: Paa hvilken maade kan man lettest faa gjort landarbejderne bekendt med socialismen? indledes af H. Nordhagen. Indlederen dvælede ved, hvorledes forholdene paa landet var andre end i byerne; de var mere spredte; den daglige agitation vanskeliggjordes herved. Hvad tal. vilde anse for det heldigste, var udgivelsen af en brochure med særlig sigte paa landsforholdene. Tal. kunde af egen erfaring si, at landarbejderne nok lod sig bevæge i øjeblikket, men saafremt indtrykket ikke bevaredes ved læsning i hjemmene af hensigtsvarende skrifter, var den mundtlige agitation spildt. Forøvrigt vilde tal. afvente landsmødets diskussion om sagen.

Efter en længere debat vedtoges følgende resolution enstemmig:

„Hvorjohlhelst der findes partiforeninger, der søges oprettet agitation og diskussionsklubber, hvis opgave det er at udsprede kjendskab til socialismen — i byerne saavel som paa landet — ved at la afholde foredrag og diskussionsmøder, samt ved dels at forhandle dels ved gratis udspreddning af brochurer og skrifter omhandlende socialismen og arbejderorganisationen, og i første række udbredelse af partiets blade „Social Demokraten“ og „Fremad“. Det henstilles specielt til styret for Det norske arbejderparti om snarest mulig at udarbejde en brochure, hvis indhold er særlig egnet til at sprede oplysning blandt landarbejderne om vore sociale forhold og om socialismens nødvendighed.“

Punkt 11: „Er det paatrævet af forholdene at vor straffeproceslov for-

andres derhen, at arbejderne blir valg- bare som doms- og lagrettemænd?" var indleveret af Telefonarbejdernes forening.

A B o t n a n indledede.

Det var efter talerens mening uhel- digt, at kommunestyrene ganske en fa- milie udvalgte dem, som det passede for de folk, at faa til doms- og lagrette- mænd.

Naar hertil kom, at vor jurylov har sat en skattegrænse af 4 kroner paa landet og 8 kroner i byerne for at være habil som lagrette- og jurymand, var efter talerens mening lovens princip forsejlet, da arbejderne derved i almindelighed vilde bli udelukket fra dette hverv.

Under den paafølgende diskussion blev hele juryloven fritiseret, og blandt andet kom man ind paa det ønskelige i at ha særskilt pressejury og andre for- andringer i den nuværende straffepro- ceslov.

Følgende resolusion vedtoges:

„Det henstilles til partistyret at ind- gaa til lovgivningsmagten med forslag til saadanne forandringer i straffeproces- loven, at arbejdere og kvinder kommer paa lige fod med de øvrige samfunds- klasser ved valg til lagrette- og doms- mænd. Særlig kræves godtgørelse for de ved hvervet forbundne udgifter, saasom tab af arbejdsfortjeneste og lignende.“

4de møde.

Mandag 12te juli kl. 9.

Ordstyrer R e t v e d t.

Man aabnede forhandlingerne med punkt 8 paa dagsordenen.

„Vør ikke partiet anstrenge sig for snarest mulig at fremtvinge en lovfæstet 8 timers maksimalarbejdsdag for berg- arbejderne?“

B e r n t s e n, Bosmo bergarbejderfor- ening, indledede og gav en skildring af

de nordlandske bergarbejderes kaar. Det var absolut paafrævet, at der snarest mulig blev foretaget en indskrænkning i arbejdstiden — ja det var dobbelt nød- vendigt at faa en kortere arbejdstid for de nordlandske bergarbejdere. Den frem- stilling, taleren gav af forholdene, gjorde et dybt indtryk paa forsamlingen.

En række talere havde ordet og an- befalede en af indlederen foreslaet re- solusion saalydende:

„Det norske arbejderpartis 11te lands- møde erkjender, at grubearbejdernes haarde vilkaar og forhold gjør en snarlig gjen- nemførelse af 8 timers maksimalarbejds- dag ved gruber og bergværker særlig paa- krævet. For bergarbejdere som for ar- bejdere i andre bedrifter er reformens gennemførelse betinget af fagets orga- nisation.“

Partistyret opfordres til i videst mulig udstrækning at støtte bergarbejdernes be- stræbelser for at faa istand en kraftig landsorganisation.“

Resolusionen vedtoges enstemmig.

5te møde.

Mandag 12te juli kl. 4 eftermiddag.

Ordstyrer J e p p e s e n.

Til behandling forelaa dagsordenens punkt 12 og 14:

12. Vør udenlandsk arbejdskraft be- skattes? (Fra Telefonarbejdernes forening i Kristiania).

14. Hvad kan der gøres fra orga- nisationens side til forebyggelse af den i den senere tid sterkt om sig gribende import af udenlandsk arbejdskraft? (Fra Stenarbejdernes forening i Bergen.)

Om disse Spørsmaal blev der en lang diskussion, idet der paa den ene side hævdedes, at det eneste som kunde virke regulerende paa tilgangen af uden- landsk arbejdskraft er organisationerne.

Paa den anden side anførtes, at sagen var blit et livsspørsmåal inden hel række af arbejdsgræne, og det var nødvendigt, at man havde sin opmærksomhed henvendt paa den, da den billige udenlandste arbejdskraft bidrog til at hindre indførelsen af stabilere lønningsforhold i vort land.

Følgende resolujon vedtoges:

„Landsmødet udtaler, at den i den senere tid om sig gribende oversvømmelse af fremmed arbejdskraft alene kan reguleres ved kraftige klasseorganisationer med internationale sammenknytninger.

Forøvrigt henholder mødet sig til de paa tidligere landsmøder fattede beslutninger i sagen.“

Derpaa oplæste dr. Oscar Nissen et til „Social-Demokraten“ ankommet telegram om jernbaneulykken ved Gjentofte i Danmark, hvori der stod, at ogsaa flere socialdemokrater, som var vendt tilbage fra socialdemokraternes fest i Helsingør, var forulykket.

Paa hr. Nissens forslag blev følgende telegram affendt:

„Til

„Social-Demokraten“,

Kjøbenhavn.

Det norske arbejderparti samlet til landsmøde modtog med sorg budskabet om den store jernbaneulykke ved Gjentofte.

Saa meget dybere føler vi ulykken, som det bekræftes, hvad vi frygtede, at der i toget fandtes mange af vore fra Helsingborg-mødet tilbagevendende partifæller. Landsmødet ønsker at udtale til dem, som vedrøres af ulykken, sin dybt følte deltagelse, ligesom vi ogsaa beklager tabet af disse mænd for det danske socialdemokrati.“

Næste sag var punkt 13: „Hvad kan der yderligere gøres for afskaffelse af kontrakt- og anbudsstyret.“ (Fra Stenarbejdernes forening i Bergen.

Jeppe sen foreslog, da den partiforening der havde stillet spørgsmålet ikke var repræsenteret, at to af landsmødets deltagere der specielt var interesseret i spørgsmålet, nemlig d'hr. Branden og Berntsen, skulde udarbejde forslag til resolujon.

De to herrer mente, specielt Branden, at der vanskelig kunde gøres noget mere end der tidligere var gjort, og efter disse udtalelser besluttede landsmødet at sagen forbigaa.

Efter at regnskab for partiorganerne, samt budsjæt for partikassen og bladene var vedtaget, skred man til valg.

Til redaktør af „Social-Demokraten“ valgtes dr. Oscar Nissen med aflamajon.

Til ordfører valgtes Ludvig Meyer med 26 st., dernæst havde Chr. H. Knudsen 26 stemmer.

Til medlemmer af partistyret valgtes: Bogtrykker Chr. H. Knudsen, forretningsfører Edv. Olsen, instrumentmager O. G. Gjøsteen, maskinmester M. Varsen, handfemager H. Kehler, ølsjører Mfr. Karlsen og typograf J. P. Schultze.

Til suppleanter for partistyret valgtes: Joh. Johnsen, fru Birgitte Sørensen, S. Solberg, Einar sen Næss og C. Tust.

Til revisorer valgtes med aflamajon: P. A. Pettersen, E. Rasmussen og R. Kristensen.

Suppleanter for revisorerne blev: Joh. Regnøll, A. Botnan og N. Schibstad.

De paa dagsordenen opsatte forhandlingssemner var nu tilendebragt, og efterat repræsentanterne enstemmig havde gitt sit bifald til, at det overlades partistyret at bestemme paa hvilket sted næste landsmøde skal afholdes, — besteg ordføreren, hr. C. Jepsen, talerstolen og erklærede Det norske arbejderpartis 11te landsmøde afsluttet, idet han takkede de fremmødte repræsentanter for samarbejdet og udtalte det haab, at dette saavel som vore tidligere landsmøder maatte tjene til fremme

af den internationale arbejderbevægelse — socialismen, for hvilken der udbragtes et leve.

Sluttelig takkede hr. M. Larsen den aftraadte ordfører, hr. C. Jeppesen, for hans ihærdige og utrættelige arbejde i partiets tjeneste.

*

Efter at landsmødet var slut samledes repræsentanterne samt en del indenbys partifæller til jelsa i samfundets store sal. Som gjæst var journalist Borgbjerg fra Kjøbenhavn tilstede.

Chr. H. Knudsen bød deltagerne velkommen, og ved stegen talte Steffensen for Borgbjerg og bad ham bringe partifællerne i Danmark en hjertelig hilsen fra de norske socialdemokrater.

Borgbjerg svarede med en længere stemningsfuld tale om det gode indtryk,

han havde faat af de norske forhold og konkluderede med en skaal for den internationale arbejderbevægelse.

Ved punschebordet aabnedes talernes række af fattigforstander A. Johnson, der i hjertelige ord henvendte sig til de udenbys deputerede.

Forøvrigt holdtes der en mængde taler, hvoraf vi specielt vil fremhæve Berntsens for socialismen og Svilands for Kristiania.

Forøvrigt bidrog Den socialdemokratiske forenings musikkorps og endel partifæller, der sang, sit til at gøre festen hyggelig.

Den smukke fest med den kammeratslige omgang af folk, der er kommen sammen fra mange kanter af landet, vil vistnok ikke saa let slettes ud af deltagerenes erindring.